

”För att man saknar nästan
föräldrarna...eller mycket!”-

En studie om hur barn berättar om sin
vistelse på ob-förskolan.

Av: Valeria Aliaga & Hodan Idle

Handledare: Kim Silow Kallenberg

Södertörns högskola | Institutionen för kultur och lärande

Kandidat/Magisteruppsats 15 hp

Pedagogik | 7:e terminen 2016

SÖDERTÖRNS HÖGSKOLA | STOCKHOLM
sh.se

Abstract

Title: "Because you almost miss your parents, or very much!"- A study in how children talk about their staying in preschool on unsocial hours.

Season indication: HT13

Purpose: The study's purpose is to with the help of interviews and conversations with children and teachers, examine the educational activities of the preschool on unsocial hours from a child's perspective, focusing on children's participation.

Question at issue: How do children talk about their stay in the Ob-kindergarten? How does the teachers' responses relate to what the children tell?

Method: Qualitative methods, interview, grounded theory

Main theoretical connection: postmodernism, attachment theory.

Conclusion: We have concluded that very little is known about the swedish preschool on unsocial hours (from now on uh-preschool). Based on the responses we received during our interviews, we see that children's attitudes and their willingness to be on uh-preschool is very much depending on the relationship between them and the teachers. We see that children who feel that they are being listened to and respected, is over all more favorable to reside in the uh-preschool.

Keywords: Preschol on unsocial hours, participation, attachment theory

Nyckelord: Ob-förskola, delaktighet, anknytningsteori

Förord

Vi som skrivit denna uppsats kände varandra mycket lite innan. Något vi hade gemensamt var vårt intresse för ob-förskolan och barnen som vistas i den.

Vi vill tacka ob-förskolorna Båten och Lejonkulan för att de tog emot oss. Ett stort tack till de barn och pedagoger som ställt upp som informanter. Utan er skulle detta inte ha varit möjligt!

Vi vill också tacka vår handledare Kim Silow Kallenberg som stöttat och uppmuntrat oss under hela skrivprocessen. Tack ska även våra familjer ha för att de har stöttat oss under denna tid men också för stödet vi fått under hela vår utbildning.

Vi ser fram emot att snart komma ut i den verklighet som är förskolans värld, med allt vad det innebär av utmaningar, glädje och fortsatt lärande.

Valeria Aliaga & Hodan Idle

Stockholm, December 2016.

Innehållsförteckning

1. Inledning	6
1.2 Syfte och frågeställningar	7
1.3 Disposition.....	7
2. Ob-förskolan idag.....	8
3. Teoretiska ramverk.....	11
3.1 Postmodernismens syn på barn och barndom.....	11
3.2 Barns perspektiv	11
3.3 Barns delaktighet	12
3.4 Systemteori	14
3.5 Anknytningsteorin	14
3.6 Förankring i lagar och förordningar	16
4. Tidigare forskning.....	16
5. Metod och material	18
5.1 Val av metod.....	19
5.2 Studiens giltighet och validitet	20
5.3 Genomförande	20
5.4 Intervjuer	21
5.5 Urval	22
5.6 Bortfall.....	23
5.7 Etiska överväganden.....	23
5.8 Arbetsfördelning.....	24
6. Analys	24

6.1	Introduktion av Båten och Lejonkulan	25
6.2	Barns reaktioner på frågor om ob-förskolan.....	25
6.3	Att sova på förskolan	28
6.4	Barns upplevelse av delaktighet i ob-förskolan.....	29
6.5	Barn om att vara på ob-förskolan	32
7.	Sammanfattning	34
8.	Diskussion och kritisk reflektion	36
9.	Förslag till forskning	37
10.	Käll- och litteraturförteckning.....	38
11.	Bilagor	41

1. Inledning

Den svenska förskolan har idag ett dubbelt uppdrag som är både pedagogiskt och omsorgsmässigt. Den pedagogiska verksamheten syftar till att främja och stimulera barns utveckling och lärande och förankra och förmedla de demokratiska värdena som vårt samhälle vilar på. Den omsorgsmässiga uppgiften innebär att förskolan ska finnas där för att ge barnet tillsyn och omvårdnad då föräldrar förvärvsarbetar. Att föräldrar kan lämna sina barn på förskola då de ska arbeta, är en förutsättning för att livet för den enskilda familjen ska fungera, men är också en förutsättning som den svenska arbetsmarknaden vilar på.

Det finns många arbeten idag som innebär att föräldrar arbetar både kvällar, nätter och helger, på så kallad obekväm arbetstid, och detta förutsätter också att det finns barnomsorg på dessa tider. Denna typ av förskola, som håller öppet från 18-21 eller dygnet runt beroende på föräldrarnas arbetsschema, kallas för *ob-förskola*, där ob står för obekväm arbetstid, eller *nattis*. De familjer som är i allra störst behov av ob-förskola är de familjer som består av en ensamstående förälder och/eller familjer utan stort socialt nät. Det är också dessa redan utsatta familjer som påverkas av att kommuner inte är nödgade att erbjuda plats på nattis.

Ob-förskolan har kommit att bli en viktig och aktuell fråga för våra politiker såväl som för de familjer som är i behov av denna typ av barnomsorg. Ett exempel på detta är att både Miljöpartiet och Socialdemokraterna föreslår en ny lagstiftning där kommuner kommer att bli tvungna att erbjuda barnomsorg på obekväm arbetstid.

Följande citat är ett exempel på hur det kan låta i debatten kring ob-förskolan:

När politikerna i kommunfullmäktige möttes på måndagkvällen var det frågan om barnomsorg på obekväma tider som fick det att hetta till i talarstolen. Det var Socialdemokraterna som väckt frågan om att behovet av barnomsorg på obekväma tider borde utredas.

(Stendahl, 2015-09-14, Sydsvenskan)

Trots att ob-förskolan är en del av många svenska barn och familjers vardag och trots att den debatteras flitigt, så är den minimalt representerad i studier och forskning. Den litterära bristen är problematisk då den bidrar till att det inte finns någon inblick i verksamheten på förskolorna under kvällar, nätter och helger. Detta i sin tur bidrar också till att denna del av förskolan inte innefattas av det enorma utvecklingsarbete som sker inom den svenska

förskolan. Det lilla som har skrivits om ob-förskolan är från pedagoger, föräldrar eller politikernas perspektiv. Ingenstans finns barnens röster representerade.

Denna studie syftar till att låta barn som tillbringar sina kvällar och nätter på ob-förskola komma till tals för att på så sätt kunna bidra till att utforma en barnomsorg på obekväm arbetstid, som på bästa sätt tar hänsyn till både vuxenvärldens krav och barnens behov.

1.2 Syfte och frågeställningar

Studiens syfte är att med hjälp av intervjuer och samtal med barn och pedagoger, undersöka den pedagogiska verksamheten på ob-förskolan utifrån barns perspektiv med fokus på barns delaktighet.

Frågeställningar:

- Hur berättar barn om sin vistelse på Ob-förskolan?
- Hur berättar pedagogerna om barns upplevelse av Ob-förskolan?

1.3 Disposition

Denna skriftliga studie är uppdelad i 9 kapitel. I det inledande kapitlet tar vi upp bakgrunden till ob-förskolan och den politiska debatten som förs kring den idag, samt studiens problemformulering, syfte och frågeställningar. I kapitel 2 beskrivs de teoretiska ramverk som ligger till grund för denna studie, dessa är postmodernismens syn på barn och barndom, barns perspektiv, barns delaktighet, systemteorin och anknytningsteorin. I det tredje kapitlet följer en redogörelse för tidigare forskning som är relaterad till vårt problemområde. I kapitel 4 redovisas vilka metoder som har nyttjats för att utföra undersökningen. I det femte kapitlet skriver vi om val av metod, studiens giltighet och validitet, genomförande, intervjuer, urval, bortfall, etiska övervägande samt arbetsfördelning. Det sjätte kapitlet utgörs av analys av den empiriska data vi erhållit. I kapitel 7 återfinns en sammanfattning av vårt resultat vilket följs av det åttonde kapitlet som innehåller en diskussion och kritisk reflektion. Avslutningsvis har vi kapitel 9 där vi ger förslag till forskning.

2. Ob-förskolan idag

Följande stycke kommer vi att ägna åt att beskriva ob-förskolan som verksamhet och ge en inblick i den politiska debatten som förs kring den. Syftet med denna bakgrund är att visa på vilken aktuell och viktig samhällsfråga ob-förskolan är.

Ob-förskola eller nattis är benämningen på den typ av barnomsorg som en del av Sveriges kommuner erbjuder de föräldrar som arbetar på obekväm arbetstid. Den tid som denna verksamhet erbjuds på, är den tid som sträcker sig utöver de ordinarie öppettiderna på förskolan, det vill säga innan öppning och efter stängning men också på helger och i vissa fall helgdagar. I statistiken innebär obekväma tider helger och/eller vardagar mellan klockan 19.00 och 06.00 (Skolverket, 2014).

Barnens vistelsetid på nattis baseras på föräldrarnas arbetsschema. Hur många timmar som ett barn spenderar på ob-förskola kan därför skilja sig från vecka till vecka för en del barn. Det kan till exempel se ut så att ett barn spenderar fem kvällar eller nätter på förskolan ena veckan och två kvällar på förskolan veckan därpå. Andra barn spenderar endast en helg i månaden på nattis.

Trots att det har visat sig att många föräldrar är i behov av barnomsorg på kvällar och helger är kommuner idag inte bundna av lag att erbjuda föräldrar plats på förskola på obekväm arbetstid. I skollagen står det följande:

3 § Barn som är bosatta i Sverige och som inte har börjat i förskoleklassen eller i någon utbildning för fullgörande av skolplikten ska erbjudas förskola enligt vad som anges i 4-7 §§.
Förskola behöver dock inte erbjudas under kvällar, nätter, veckoslut eller i samband med större helger.

(Riksdagen, 2010, 02/11).

År 2003 var det 150 av Sveriges 290 kommuner som erbjöd familjer plats på ob-förskola (Jönson, 2004). År 2010 hade antalet kommuner sjunkit till 118 stycken. Det minskade antalet kommuner har bland annat en ekonomisk förklaring enligt många tidningsartiklar vi läst. I en artikel i Göteborgsposten 2012 (Henricson, 2012) sade ordförande i för- och grundskolenämnden Anders Ekström (M) att han inte visste vart pengarna skulle tas ifrån då

den dåvarande budgeten inte kunde omprioriteras. För att råda bot på det minskade antalet öppna ob-förskolor har det mellan år 2013-2016 funnits möjlighet för kommuner att ansöka om statligt bidrag för att öppna denna typ av verksamhet (Skolverket, 2014). Möjligheten att ansöka om bidrag har inte nödvändigtvis inneburit att kommuner fått till de ekonomiska förutsättningarna. Skolchefen i Arvidsjaur, Annette Rylén berättade för Sveriges Radio år 2014 (Wennberg, 2014) att man haft till avsikt att starta upp en ob-verksamhet om pengarna funnits. Istället såg det ut som att barn-och utbildningsnämnden gett signaler om ett behov av besparingar inom kommunen.

Antalet barn som har barnomsorg på obekväma tider har fördubblats de senaste 10 åren enligt skolverket (Sveriges radio, 2016). Enligt Joa Bergold (Sveriges radio, 2016) välfärds och jämställdhetspolitisk utredare på LO, beror detta på att vårt samhälle och arbetsmarknadens utveckling mer och mer går åt ett så kallat 24/7-samhälle. Idag jobbar 40 % av alla arbetande svenskar på obekväm arbetstid. Denna utveckling ökar så klart också behovet av förskolor som håller öppet på obekväma arbetstider och helger. Men Bergold tror också att det finns en ökad medvetenhet och kunskap både hos kommuner som har fått upp ögonen för att detta behov finns, och bland föräldrar. Dock finns det för tillfället inte ob-förskolor så att det räcker för att mätta det behov som finns (Sveriges radio, 2016)

Bristen på ob-förskolor slår hårt mot många familjer. Många föräldrar som arbetar skift eller på obekväm arbetstid vittnar om en vardag som är mycket svår att få ihop. En del familjer är tvungna att flytta, andra tvingas tacka nej till jobb och tvingas in i arbetslöshet. Som en ensamstående förälder berättar till Sydsvenskan:

Vi är tydligen bara fyra stycken ensamstående föräldrar som arbetar OB-tider som har oturen att inte ha syskon eller friska föräldrar som kan passa barnen ca 2-3 kvällar i veckan samt varannan helg året om och inte att förglömma storhelgerna. Jag har fått tacka nej till arbeten, trots att sjukhusen skriker efter sjuksköterskor och nu till slut blivit tvungen att flytta från kommunen

(Stendahl, 2015)

Det är speciellt ensamstående familjer som driver frågan om ob-förskolan. Detta skriver Helene Sigfridsson, generalsekreterare i organisationen Sveriges Makalösa Föräldrar (Ståhlström, 2007). År 2007 var det 80 % av de ensamstående föräldrarna som var kvinnor

(Ståhlström, 2007). Av detta kan man dra slutsatsen att det framförallt är kvinnor som är i behov av barnomsorg på obekvämlig arbetstid.

Tillgången till barnomsorg i offentlig regi kom att revolutionera den svenska jämställdhetspolitiken. Vänsterpartiets Lars Johansson (Karlsson, 2016) och Socialdemokraternas Hillevi Larsson (med fler) (2012) har båda skrivit om ob-förskolans betydelse för den svenska jämställdheten i varsin motion till riksdagen. Både Johansson (Karlsson, 2016) och Larsson (2012) skriver att bristen på ob-förskolor framför allt slår mot ensamstående kvinnor. Johansson (2016) skriver att ingen kvinna ska vara beroende av partner eller släkt för att klara av att få ihop vardagen eller försörja sig själv och sina barn.

3. Teoretiska ramverk

I stycket som följer kommer vi att beskriva de teorier som vår studie har som utgångspunkt.

3.1 Postmodernismens syn på barn och barndom

I vår studie kommer vi att använda oss av en postmodernistisk syn på barn och barndom. I detta perspektiv konstrueras barnet som en erkänd individ med egna rättigheter och med en självständig plats i samhället. Barnet är visserligen en del av en familj men samtidigt avskild från den. Att barnet har en självständig roll innebär bland annat att barnets intressen inte nödvändigtvis är desamma som vuxenvärldens. Inte heller ses barndomen som ett förberedande stadium utan som något viktigt i sig självt (Dahlberg, Moss & Pence, 1999:111-112). Att vi intagit ett postmodernistiskt perspektiv innebär att vi ser på barn och barndom som något konstruerat i den kontexten barnet eller barndomen befinner sig. ”Barn och barndom tänks, talas och handlas således fram” (Nordin-Hultman, 2004: 46). Detta innebär också att våra tolkningar och beskrivningar av barnens utsagor i våra intervjuer påverkas av vårt språk och våra kulturella föreställningar om vad barn och barndom är.

3.2 Barns perspektiv

Studiens syfte är att få en klarare bild av förskolan på obekvämt arbetstid utifrån barns perspektiv. För att vi inom det pedagogiska forskningsfältet ska få en fördjupad kunskap om barns situation på förskolan så kräver det enligt oss att vi gör barn till subjekt, bärare av kunskap och information. Barns perspektiv, barnperspektiv och barns delaktighet är komplexa och mångtydiga begrepp som forskning kommit att beskriva på skilda sätt. Till följd av denna komplexitet behöver vi fastställa vilken tolkning av begreppet barns perspektiv som vi i denna studie använder oss av.

Vi kommer att använda oss av beskrivningen av begreppet barns perspektiv som att man utgår från barns egna tankar, känslor, idéer och berättelser om förhållanden som rör dem och att dessa tillskrivs ett värde. Barns perspektiv skiljer sig från begreppet barnperspektiv på så sätt att den senare utgår från hur vuxna ser på barns situation utifrån sin position som just vuxna

(Arnér & Tellgren, 2006). Många gånger då vuxna säger sig företräda barn och uttalar sig om ”barns bästa” handlar det ändå om att de intar ett vuxenperspektiv då de ser på barn. Det problematiska när det kommer till att säga sig föra barns talan är vuxna per automatik ser på barn och det som rör barn med vuxna glasögon, med ett vuxenperspektiv.

Något man bör ta i beaktning då man talar om barns perspektiv är att barns perspektiv skiljer sig åt från barn till barn. Barn liksom vuxna kommer från olika förutsättningar vilket gör att man inte kan anta att barns perspektiv är något homogent. Barn kommer från olika socioekonomiska och kulturella bakgrunder vilket gör att de har olika erfarenheter att basera sina tolkningar av världen på (Arnér & Tellgren, 2006).

För att man på riktigt ska kunna säga sig ta barns perspektiv har vi i forskning och i våra egna erfarenheter av att arbeta med barn, sett att det krävs samtal där barn ges utrymme att öppet dela med sig av sina tankar och funderingar. Det är viktigt att barnen i dessa samtal upplever att vi vuxna tar det de säger på allvar.

Dock ifrågasätter en del forskare om det ens är möjligt för vuxna att säga sig inta ett barns perspektiv. Ändå menar vi och de flesta forskarna att intentionen av att ta barns perspektiv måste finnas där. Att vi försöker ta del av hur barn uttrycker sig och om vad, kan ge betydelsefulla insikter om vårt samhälle som vi annars går miste om (Dalen, 2007:44).

Arnér & Tellgren (2006) menar att det finns en oro över att just barnaspekten ska köras över när olika intressen kolliderar i samhället som vi kan se att det gör i fallet med barns vistelse på ob-förskola. Det finns också en risk för att vuxna, till exempel politiker och journalister, ser barn på ett sentimentalt och romantiskt sätt, eller som objekt och offer, inte som fullvärdiga människor med egna individuella möjligheter (Arnér & Tellgren 2006: 29).

3.3 Barns delaktighet

Dagens globaliserade och digitaliserade värld kräver en allt mer aktiv medborgare och delaktighet ses som en viktig nyckel till detta menar Melin (2013:15). Det går att ta olika perspektiv på delaktighet. Melin (2013:22) nämner främst tre delaktighetsperspektiv när det kommer till barn i sin forskning. Dessa är *barns delaktighet i rollen som medborgare*, *barns delaktighet i kontrollen av det egna livet* och *barns delaktighet i sitt vardagsliv*. Vi kommer

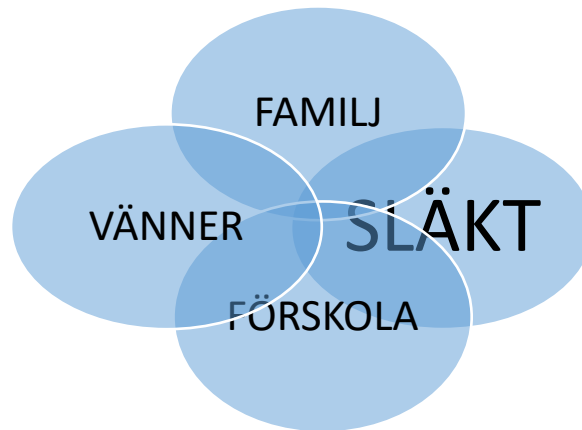
att använda oss av de två senare perspektiven, *barns delaktighet i kontrollen av det egna livet* och *barns delaktighet i sitt vardagsliv*.

För att barns delaktighet ska bli verklig och inte enbart en utsmyckning för förskolan så krävs det att barns förmåga att uttrycka sina åsikter tillskrivs ett faktiskt värde och en strävan från vuxenvärldens sida att inta ett barns perspektiv (Melin, 2013). För trots att barns delaktighet skrivits in i allt från skollagen till barnkonventionen så har forskning visat att barn ändå sällan blir erkända aktörer i utvecklingsarbeten inom till exempel förskolan.

Vi menar på att det inte går att tala om delaktighet utan att också kort nämna begreppet demokrati. I detta fall handlar demokrati och demokratiskt arbete om att pedagoger och barn ska ges inflytande och delaktighet i hur förskolan bör organiseras med grund i normativa frågor det vill säga frågor om normer och värden.

3.4 Systemteori

Systemteorin utgår ifrån att världen består av olika system eller ”delvärldar” (Fred, 2015). För ett barn i förskolan kan dessa system se ut som följande:

Dessa system eller delvärldar är delvis åtskilda. Man pratar om skilda saker i dem och man för sig på olika sätt beroende på i vilken delvärld man för tillfället befinner sig i. Man är till exempel på ett vis med sina vänner i förskolan och på ett annat vis med mormor. De roller man har i delvärldarna är inte identiska men *påverkar* varandra. För många barn i förskoleåldern är familj och förskola de viktigaste delvärldarna (Fred, 2008:11). Om barnet upplever att de vuxna inom de olika delvärldarna inte kommer överens eller om en delvärld ifrågasätts kan det uppstå en inre konflikt hos barnet.

3.5 Anknytningsteorin

Anknytningsteorin i korthet går ut på att människobarn till skillnad från andra däggdjursungar föds mindre utvecklade, de kan till exempel inte förflytta sig eller få i sig föda på egen hand. Därför blir närheten till en vuxen som kan ge beskydd, närhet och föda en förutsättning för barnets överlevnad. Anknytningen är den process som utvecklar det tvingande behovet att knyta an till en vuxen (oftast men inte alltid är det en förälder) och är liksom andra grundande behov såsom mat, sexualitet och sömn, evolutionsbiologiska (Broberg, Hagström & Broberg, 2012: 36-39).

Det mest centrala begrepp inom anknytningsteorin enligt Broberg, Hagström & Broberg (2012:44) är *en trygg bas* och beskriver två delar av den vuxnes omsorgsförmåga. Dessa delar går ut på att den vuxne ska vara en trygg bas för barnets utforskande och en säker hamn för barnet att återvända till och söka beskydd och tröst hos. Det är existensen av denna trygga bas som möjliggör ett nyfiket och utforskande barn. Anknytningssystemet slås av när barnet upplever trygghet. Det är först vid upplevda hot, yttre som inre (sjukdom, trötthet, hunger), som anknytningssystemet slås på och möjligheten att utforska, leka slås av (Broberg, Hagström & Broberg, 2012: 44-47).

Föräldrar har dock olika förutsättningar och möjligheter att vara denna trygga bas för sina barn. Detta visar sig i att barn utvecklar olika typer av anknytningsmönster. Dessa olika anknytningsmönster går under följande namn:

- Trygg anknytning
- Otrygg anknytning, som i sin tur delas in i:
 - Undvikande anknytning
 - Ambivalent anknytning
- Desorganiserad anknytning

Då dessa anknytningsmönster inte är av betydelse för vår studie väljer vi att inte gå in på djupare förklaringar av dessa.

Den del av anknytningsteorin som vi däremot använder oss utav är den del som beskriver separationen mellan barn och föräldrar i och med förskolan och främst det som skrivits om anknytningsteorin i samband med vila och sömn på förskolan. Broberg, Hagström & Broberg (2012) menar att barns sätt att reagera på till exempel inskolning och på den första separationen från sina föräldrar som detta innebär, påverkas av barnets erfarenheter av att få tröst och beskydd av dem. De anknytningsrelationer som barnet utvecklat till sina föräldrar påverkar hur barnets samspel med pedagogerna på förskolan kommer att utvecklas. När barnets erfarenheter i hemmet kommer att påverka barnets beteende i förskolan, kallas det för assimilering. Genom att vara lyhörda och svara förutsägbart på barnets signaler kan pedagogerna bidra till att skapa en positiv miljömässig stabilitet. Detta betyder dock inte att pedagogerna inte ska utmana barnets anknytningsmönster om denna skulle vara otrygg eller desorienterad (Broberg, Hagström & Broberg, 2012).

3.6 Förankring i lagar och förordningar

Vi vill också förankra vårt val av att ta barns perspektiv på ob-förskolan i skollagen, läroplanen och FN:s konvention om barns rättigheter. Barns rätt till delaktighet och inflytande är väl förankrat i dessa lagar och förordningar som både Sverige och svenska förskolan lyder under. Barns inflytande och delaktighet i den egna utbildningen i både skola och förskola, står reglerat i paragraf 9 i skollagen (SFS 2016:911, Skollag 2010:800). Där står det att barn i skola och förskola kontinuerligt ska uppmuntras att vara delaktiga i arbetet med att vidareutveckla verksamheten och ges information om frågor som rör barnen.

I Läroplanen (Skolverket, 2010) har barns inflytande och delaktighet fått ett eget stycke. I stycket "Barns inflytande" står det att barns behov och intressen som de ger uttryck för ska ligga till grund för arbetet med att utveckla miljön och verksamheten. Enligt Läroplanen för förskolan (2010) ska förskolan vara öppen för skilda uppfattningar och uppmuntra att de förs fram. Varje barn ska ges möjligheter att bilda sig egna uppfattningar och göra val utifrån de egna förutsättningarna. Delaktighet och tilltro till den egna förmågan ska på så vis grundläggas och växa. verksamheten ska utgå från en helhetssyn på barnet och barnets behov och utformas så att omsorg, utveckling och lärande bildar en helhet (Lpfö 98/10 sid:22). I FN:s konvention om barns rättigheter står det att varje enskilt barn har rätt till att uttrycka sig om frågor som rör barnet och att barnets tankar och synpunkter ska tas hänsyn till utifrån hur gammalt barnet är och dess mognad.

4. Tidigare forskning

I detta stycke presenterar vi tidigare forskning som vi funnit relevant till vårt problemområde. Då tidigare forskning om ob-förskolan endast uppgår till en c-uppsats har vi valt att även ta med forskning om närliggande områden så som barns delaktighet, barns perspektiv.

Vi har under studiens gång funnit att tidigare forskning om ob-förskolan är näst intill obefintlig. Studenterna Kristian Blomkvist & Patrik Johansson (2010) har dock skrivit ett examensarbete där de undersöker och jämför två ob-förskolors verksamheter, genom djupintervjuer med ob-verksamheternas pedagoger. I studien har de kommit fram till slutsatsen att båda dessa verksamheter visserligen strävar efter en normalitet men att det skiljer sig åt vad som anses vara normalt och hur detta uppnås. Å ena sidan strävar en av förskolorna till att kompensera barnen med en miljö och verksamhet som är så "hemlik" som möjligt medan man på den andra förskolan tar avstånd från de aktiviteter och den miljö som hemmet representerar. Det finns alltså två normer inom ob-förskolan- en norm med mys och ledighetskänsla, som utgår från idén om hur kvällar och helger bör vara för barn och en andra förskolenorm som utgår från förskolans pedagogiska uppdrag och som lägger fokus på professionalism och seriositet.

Vi ser vårt examensarbete som en komplettering till Blomkvist & Johanssons (2010) då de studerat miljön och pedagogernas förhållningssätt medan vi valt att undersöka samma verksamhet men ur barns perspektiv.

I avhandlingen "Det politiska barnet" skriven av lektor Tomas Saar och professorerna Solveig Hägglund & Annica Löfdahl (2009) står det att alla barn oavsett var de bor har rättigheter. Detta har även konstaterats i både FN:s barnkonvention (2009) och i andra globala och lokala dokument om barnets rättigheter. Dessa rättigheter består bland annat av att barn ska förberedas att utöva delaktighet och inflytande över sina liv. Riktlinjerna för pedagogerna i den svenska förskolan är tydligt formulerade. De ska stötta och möjliggöra att barn på olika sätt görs delaktiga i den pedagogiska verksamhetens utformning samt att de ska utveckla förståelse för vad demokrati och medborgerliga rättigheter innebär (Saar, Hägglund & Löfdahl 2009:25).

Professorerna Ingrid Pramling Samuelsson & Sonja Sheridan (2003) diskuterar begreppet barns perspektiv i sin artikel "Delaktighet som värdering och pedagogik". Där menar de att

barns perspektiv handlar om att ge barn möjligheter att förmedla sina egna upplevelser, erfarenheter, tankar och känslor. Författarna menar också att barns perspektiv blir en nödvändig komponent för att kunna analysera vad som krävs av vuxna då barn ska få inflytande och vara delaktiga. Pramling Samuelsson & Sheridan (2003) citerar Halldén som menar att delaktighet och barns perspektiv är två begrepp som är ömsesidig beroende av varandra. En förutsättning för att vuxna ska göra barn delaktiga är att de har förmågan att ta barns perspektiv genom att uppmärksamma, lyssna, se och tolka deras sätt att vara. Att närma sig barns perspektiv förutsätter ett förhållningssätt där pedagogerna har förståelse och erfarenhet för att kunna närma sig barnens kultur och värld. Ett förhållningssätt där barnens delaktighet leder till reellt inflytande och konkret tillvaratagande av barns perspektiv i olika pedagogiska sammanhang (Pramling Samuelsson & Sheridan 2003:71).

Enligt filosofie doktor Elisabeth Arnér (2006) ska förskolan möjliggöra för barnen att få samtala och ge uttryck för sina tankar och åsikter, men samtidigt kräver det att pedagogerna intresserar sig för det barnen tänker och uttrycker så att relationerna mellan barnen och de vuxna utvecklas och stärks (Arnér, 2006:24). Detta kan kopplas till barnforskning som belyser att det är relevant att utgå från barns perspektiv, vilket innebär att pedagogen ser sig själv och barnet som lika delaktiga i de relationer och handlingar som ständigt pågår i förskolans vardag (Arnér, 2006).

Doktor Nina Johannesen & docent Ninni Sandvik (2009) anser också att delaktighet och inflytande i förskolans kontext handlar om att barn har rätt att bli hörda på samma sätt som andra deltagare. Att ha rätt till delaktighet och inflytande handlar inte om att bestämma. Det handlar om något mer det vill säga att alla är en del av gemenskap där man måste visa respekt och inkludera, oavsett åsikter och inställningar. Det handlar inte heller om att vi tror att barn kan eller ska, ta lika stort ansvar som vuxna i förskolan. Det formella ligger och ska ligga hos de vuxna (Johannesen & Sandvik 2009: 30-31).

5. Metod och material

I denna del ska vi redogöra för de metoder vi valt att använda oss av i denna studie. Studiens syfte är att undersöka hur barn berättar om sin vistelse på ob-förskolan och valet av metod föll därför på barnintervjuer.

5.1 Val av metod

Föreliggande undersökning är baserad på grundad teori som är en metod för kvalitativa undersökningar. Den empiriska datan samlades in genom semistrukturerade intervjuer av barn och tillhörande fältanteckningar.

Den grundade teorin ligger nära den traditionella induktiva metoden men i den grundade teorin förs det in även deduktiva element (Guvå & Hylander, 2003:13). Induktion innebär att man utgår från sin empiri för att dra slutsatser och fastställa teorier medan deduktion innebär att man utgår från redan fastställda teorier för att dra logiska slutsatser (Dalen, 2007:50,121. Guvå & Hylander, 2003:13) Vi har blandat induktion och deduktion genom att vi låtit urval, datainsamling och analys samspela. Vi har alltså utgått från vårt empiriska material, som består av våra intervjuer med barn för att bilda oss en teoretisk modell med tillhörande begrepp.

Vår studie påbörjades förutsättningslöst då vi enbart visste att vi ville titta närmare på ob-förskolan. När vi sedan skulle läsa in oss på vårt problemområde fann vi att denna verksamhet inte fanns representerad i forskning och litteratur. Detta gjorde oss än mer motiverade till att undersöka ob-förskolan. Vi tyckte oss också skönja ett mönster i det lilla vi kunde läsa om ob-förskolan i tidningsartiklar och det var ett mönster av minimal representation av barnen inom ob-förskolan. De enda som fått utrymme att höras var föräldrar och politiker. Vi valde därefter syfte och frågeställningar. Utifrån vårt syfte valde vi den kvalitativa intervjun av barn som metod, detta trots att vi kom att förstå att det är en tidskrävande process att få tillgång till barns förtroende och livsvärld. Vi började med att läsa in oss på barns perspektiv men kunde efter intervjuerna lägga till de andra teoretiska begreppen som till exempel anknytningsteorin och systemteorin.

5.2 Studiens giltighet och validitet

Att säkerställa validiteten i intervjuer är ett problem som många forskare tagit upp (Dalen, 2007:114). Dalen (2007:115-122) tar upp fyra faktorer som är kopplade till att säkerställa validiteten när det kommer till kvalitativa intervjustudier. Dessa faktorer är:

- Forskarrollen
- Forschungsplanen
 - urval
 - metodik
- Datamaterialet
- Tolkningar och analytiska angreppssätt.

I punkten om forskarrollens betydelse för att skapa validitet understryker Dalen (2007:116) vikten av intersubjektivitet mellan forskare och i vårt fall barnen som varit våra informanter. Vi har funderat kring vår möjlighet till att skapa denna intersubjektivitet mellan oss och våra informanter och finner att vi utifrån de förutsättningar vi haft lyckats med detta. Att vi dessutom varit två som utfört intervjuerna har vidare stärkt denna forskarrollens validitet. Denna tvåsamhet är något som Dalen (2007:116) påpekar skulle fungera som ytterligare ett hjälpmedel i att kontrollera sin subjektivitet som forskare. Vi har tydligt redogjort för vår urvalsprocess och val av metod och säkerställer validiteten genom att även bifoga vår intervjuguide. Datamaterialets validitet stärks främst genom innehållsrika utsagor som framförallt blir möjliga genom intervjuarens frågor. Dalen (2007: 119) nämner vikten av att få till provintervjuer då forskaren får tid och möjlighet att justera intervjufrågor och platsen för intervjun. Som vi tidigare redogjort för har vi inte fått till sådana tillfällen och har ingen tidigare erfarenhet av att intervjua barn. Detta kan påverka vår validitet när det kommer till vårt datamaterial. Vi ser dock till att tydligt redogöra för detta. Våra tolkningar och analyser har vi haft till avsikt att stärka genom att vi gett en teoretisk förståelse till de fenomen som vår undersökning omfattar.

5.3 Genomförande

Intervjuerna hölls på det sätt som för tillfället var möjligt. Ibland med ett eller två barn, vid ett tillfälle vid ett bord på avdelningen och en annan gång i ett lekrum. Det som var gemensamt för samtliga tillfällen var att vi båda var medverkande. En utav oss ställde frågorna, höll i diktafonen och antecknade då tillfälle gavs, den andra förde kontinuerligt fältanteckningar av miljön och barnens kroppsspråk. Vi transkriberade sedan intervjuerna och analyserade dessa utifrån våra valda teorier. Innan genomförandet av våra intervjuer kontrollerades diktafonen så att den fungerade.

5.4 Intervjuer

Intervju är en metod som bygger på den kvalitativa forskningstraditionen. Den kvalitativa forskningsintervjun som metod passar vårt syfte då vi vill förstå ob-verksamheten utifrån barns perspektiv. Denna studies empiri består av semistrukturerade intervjuer med barn. Att intervjuerna är av semistrukturerat slag innebär att vi innan intervjuerna hölls, skrivit en intervjuguide (se bilaga 1) med frågor vi velat ha besvarade. Frågorna utgick från två teman som var: ob-förskolan och barns delaktighet. Trots att vi hade en förberedd intervjuguide valde vi att samtidigt vara flexibla och förberedda på att till stor del följa det barnen berättade om sin upplevelse av ob-förskolan. På grund av att våra informanter skulle komma att bli barn var komponerandet av intervjuguiden en snårig process. Vi funderade mycket kring frågor om barns roll som informanter och maktförhållandet mellan oss och dem. För att på något vis råda bot på den obefintliga relationen mellan oss och våra informanter planerade vi ett inledande möte med alla barnen innan själva intervjuerna genomfördes.

Vi bad om att få komma till de båda ob-förskolorna en gång innan vi genomförde våra intervjuer för att som Dalen (2008) skriver, kunna etablera en kontakt med barnen och säkerställa en relation där barnen skulle känna sig accepterade och våga dela med sig av sina erfarenheter. Det fanns ingen möjlighet att komma på ett sådant besök hos någon av förskolorna och vi anser att frånvaron av detta besök kan vara en anledning till att en av informanterna tackade nej till att delta i intervjun. Att tiden för att etablera en kontakt med

barnen var så knapp kan också ha bidragit till att barnen över lag uppfattades vara aviga till att besvara frågor om sin upplevelse av ob-förskolan.

Något som vi uppfattade som ett dilemma under våra intervjuer med barn var avvägningen mellan att styra samtalet och hålla oss öppna till det barnen ville prata om. Vi ville inte ställa ledande frågor eller styra samtalet allt för mycket men i och med att tiden var knapp och vi var tvungna att få in tillräckligt mycket data att analysera så kände vi oss tvungna att vara mer styrande och ihärdiga med våra frågor. Det finns alltså både för och nackdelar med kvalitativa intervjuer där vi dock anser att fördelarna är fler och av större vikt för att få svar på våra frågeställningar.

5.5 Urval

Vi mailade och ringde till sex förskolor med ob-verksamhet. Av dessa förskolor svarade tre och av dessa svar, var det två som var positiva till att medverka i vår studie. Att det var två förskolor som valde att medverka i vår studie bidrog till att vårt urval blev begränsat. I denna studie deltar fem barn i åldern 5 till 6 år. Vi valde att intervjua ob-förskolans äldre barn då vi hoppades på att deras språk och förmåga att beskriva och återberätta upplevelser skulle komma att ge intervjuerna ett större djup. Dessa förmågor utvecklas i allmänhet med åldern (Cederborg, 2002). Ytterligare en anledning till att vi valde att hålla intervjuer med enbart de äldre barnen var att yngre barn på grund av att de inte har lika stor erfarenhet snabbare tröttnar på att hålla igång ett samtal (Doverborg & Pramling, 2012). Under våra samtal med de ansvariga för ob-verksamheten fick vi senare förklarat för oss att de två barngrupperna inte var stora och att antalet barn i passande ålder inte var många. Vi hoppades ändå att antalet barn som skulle vilja och få tillåtelse att ställa upp skulle bli tillräckliga.

Våra förhoppningar var att antalet flickor och pojkar som fick tillåtelse att delta i studien skulle vara lika. Fem föräldrar godkände sitt barns medverkan i vår studie och vi fick då två flickor och tre pojkar som deltagare. Efter att vi hållit våra barnintervjuer och transkriberat dessa ansåg vi att vårt material var alldeles för tunt, detta till följd av att det var svårt att få barnen att svara på våra frågor och hålla samtalen fokuserade kring ob-förskolan. Då vi ansåg att vi behövde komplettera våra barnintervjuer med ytterligare data beslutade vi oss för att även intervjua pedagoger. För att hålla denna urvalsprocess kort kontaktade vi de pedagoger

som vi haft tidigare kontakt med under våra barnintervjuer och båda tackade ja till en medverkan. Antalet informanter vart färre än vi planerade men vi anser ändå att antalet vi fått ihop är tillfredställande. Dalen (2007: 54) skriver att antalet informanter inte kan vara för stort då både utförandet av intervjuerna och bearbetningen av dessa är en lång och tidskrävande process.

5.6 Bortfall

Vi lämnade ett antal samtyckesbrev på avdelningarna i fråga och poängterade för pedagogerna vikten av att samtyckesbreven skulle bli ifyllda innan vi kunde sätta igång med intervjuerna. Vi väntade sedan några dagar innan vi återigen kontaktade förskolorna för att kontrollera om föräldrarna skrivit under. När vi sedan skulle genomföra en av intervjuerna meddelade pedagogen att en förälder glömt att skriva under samtyckesbrevet och vi valde då att avstå från att göra intervjun med barnet ifråga. Vid ett annat tillfälle då vi bokat in en intervju med två barn, meddelade utav barnen att han inte ville delta. Vi genomförde då intervjun med enbart ett barn. Vid ytterligare ett tillfälle när vi tagit oss till en förskola för att genomföra intervjuer med tre barn, dök inte två av barnen upp. Trots bortfallen intervjuade vi fem barn och lade sedan till intervjuer med två pedagoger.

5.7 Etiska överväganden

I vår studie har vi utgått från Vetenskapsrådets forskningsetiska principer (2002). Dessa principer är indelade i fyra krav: Informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet.

Informationskravet har vi efterlevt genom att vi informerat de berörda parterna om studiens syfte. Detta gjorde vi dels genom mail- och telefonkontakt med berörda förskolechefer samt genom samtal med våra informanter både barn och vuxna. Samtyckeskravet har vi uppnått genom att vi skickat ut ett samtyckesbrev till föräldrar men också genom att vi informerat barnen som vi intervjuat att de inte måste delta och att de när de vill kan avbryta utan att detta ska påverka barnet på något sätt. Genom att vi bytt namn på barn, pedagoger och förskolor

och undvikit att nämna förskolorna vid namn har vi kunnat försäkra alla deltagare anonymitetsskydd och därför uppnått konfidentialitetskravet. Den data vi har samlat in och informationen vi fått ta del av angående de olika verksamheterna och de berörda personerna, har vi enbart använt oss av i denna studie. Efter studiens slutförande kommer vi att radera denna data. I och med detta uppfyller vi också nyttjandekravet (Vetenskapsrådet, ISBN:91-7307-008-4, läst 16-11-06).

I samtyckesbrevet som vi delade ut till föräldrarna informerade vi föräldrarna om vilka vi var, studiens syfte, hur vi skulle behandla insamlat material och kontaktuppgifter till oss. Med föräldrarnas samtycke informerade vi sedan barnen om varför vi var på plats och frågade dem om de ville delta (Dalen, 2008).

5.8 Arbetsfördelning

Vi har tillsammans letat och läst in oss på litteratur som varit aktuell för vår studie. Vi valde att ta kontakt med samma antal förskolor. Då det var Valerias förskolor som tackade ja till en medverkan var det också Valeria som tog ansvaret för den fortsatta kontakten. Tillsammans skrev vi en intervjuguide. Vi turades sedan om att hålla intervjuerna och föra fältanteckningar. Valeria transkriberade sedan alla intervjuer. Det skriftliga arbetet har vi kommit att dela upp på följande sätt: Valeria har ensam skrivit förord, inledning och bakgrund samt dispositionen. I stycket om de teoretiska ramverken har Valeria skrivit postmodernismens syn på barn och barndom, barns delaktighet, systemteori, anknytningsteori och förankringar i lagar och förordningar. Valeria har sen tillsammans med Hodan skrivit om barns perspektiv. Både Valeria och Hodan har skrivit kapitlet om tidigare forskning. I Metod-delen har Hodan och Valeria skrivit Etiska överväganden och Valeria har ensam skrivit val av metod, studiens giltighet och validitet, genomförande, intervjuer, denna arbetsfördelning och bortfall. Under Analysen har Valeria skrivit ”presentationen av Båten och Lejonkulan” samt ”barns reaktioner på frågor om ob-förskolan” och ”Att sova på förskolan”. Tillsammans har vi skrivit de övriga styckena under analysen: ”barns uppfattning av delaktighet i ob-förskolan” och ”barn om att vara på ob-förskolan”. Valeria har ensam skrivit slutdiskussionen, den kritiska reflektionen och förslag till forskning. Valeria har också korrekturläst och språkgranskat all text, skrivit innehållsförteckning och gjort framsidan.

6. Analys och resultatredovisning

Syftet med vår studie är, som nämnts tidigare, att undersöka ob-förskolans verksamhet utifrån barns perspektiv. Vi har kommit fram till fyra teman i analysen av våra intervjuer och fältanteckningar. I det följande stycket kommer vi att presentera dessa teman med tillhörande analyser. Vi kommer också att kort presentera förskolorna vi besökt. På grund av anonymitetsskyddet har vi valt att byta namn på barnen, förskolorna och pedagogerna.

6.1 Introduktion av Båten och Lejonkulan

Vi har besökt två förskolor som vi valt att kalla för Båten och Lejonkulan. Båda dessa förskolor har förskoleverksamhet även dagtid. Båten har en avdelning där de utöver öppning och stängning av förskolans dagliga verksamhet, också bedriver ob-förskola. På denna ob-förskola jobbar två pedagoger heltid.

Lejonkulan är en förskola med både daglig verksamhet och nattis. Lejonkulan består av tre avdelningar där en avdelning är öppen både dag och nattetid. På Lejonkulans nattis jobbar en pedagog heltid. Lejonkulan öppnade för två år sedan.

6.2 Barns reaktioner på frågor om ob-förskolan

Något vi fick syn på under våra intervjuer, är vad vi tolkar som en osäkerhet eller ovilja hos barnen att svara på frågor om deras vistelse på ob-förskolan. Detta gällde alla barn på både Båten och Lejonkulan. Oviljan eller osäkerheten gav sig främst till känna genom barnens kroppsspråk och agerande då de ställdes inför frågor om nattis. Att barnen på ett tydligt sätt visar ovilja att besvara våra frågor kunde vi se prov på i bland annat följande situation:

Vincent och Leo svarar engagerat på våra inledande frågor om deras vistelse på förskolan och i förskoleklass.

Intervjuare ”Vad är det som är det roligaste på nattis då? För på förskolan och i förskoleklass var det roligast att gå ut berättade ni...”

Vincent och Leo svarar inte på frågan och inspekterar några lego-byggen. Leo håller upp ett bygge och utropar ”kolla här vad vi har da!” och återgår sedan till att bygga vidare.

Vincent 6 år, Leo 5 år (16-11-01).

Vincent och Leo har till en början inga svårigheter att svara på våra frågor som inte rör ob-förskolan och de berättar livligt och engagerat om vad som är roligast att göra i förskolan och i förskoleklass. När vi gör ett försök till att styra in intervjun på frågor som rör ob-förskolans verksamhet, ignoreras frågan vi ställer och barnen visar tydligt att de vill att vi skiftar fokus till något annat. Löfdahl, Hjalmarsson & Franzén (2015:40-41) skriver att barns samtycke inte brukar komma i form av ett tydligt ja eller nej utan att barn tar hjälp av sin omgivning och innehållet i lekar för att ge uttryck för en vilja att inte delta.

Det kan finnas fler anledningar till att barnen känner ett motstånd till att svara på våra frågor om deras vistelse på ob-förskolan. En anledning kan vara att de upplever en lojalitetskonflikt mellan oss och sina pedagoger och/eller föräldrar. Då vi som utomstående vuxna kommer och ställer frågor om ob-verksamheten, en verksamhet som dessa barn överlag är väldigt ensamma om att ha erfarenheter av, så befäster vi känslan av att nattis är något sällan förekommande och att nattisbarnen är annorlunda. Men också att barnens föräldrars arbetssituation är något ovanligt. Och det är just här, i barnens lojalitet mot föräldern och dennes arbetssituation som motviljan att besvara våra frågor skulle födas menar vi. Fred (2015) skriver att konflikter eller spänningar mellan barnens olika system inte behöver vara uttalade för att barnen ska uppleva dem. Vi som intervjuare tillhör i och för sig inget delsystem men vi tolkar det som att vi dock kan uppfattas av barnen som en yttre faktor som kommer och ifrågasätter barnens kanske viktigaste delsystem ”förskola” och ”familj”. Utöver lojaliteten barnen känner för sin förälder så kan också lojaliteten gentemot pedagogerna och sin förskola vara något som hindrar barnen från att besvara våra frågor.

Ytterligare ett prov på beteendet där barnen undviker våra frågor om nattis fick vi vid ett annat tillfälle.

Vi sitter och intervjuar ett av barnen. För att få en förståelse för hur schemat på ob-förskolan kan se ut har vi fått ett schema utskrivet av en av pedagogerna. Barnet vi sitter och intervjuar frågar vilka dagar den kommande veckan, som barnet kommer att vara på nattis.

Intervjuare ”På onsdag är du inte heller här. Du är inte här nästa vecka alls”

Barnet ler stort ”Ahh!”

Vuxen ”Men varför brukar du vara här på nattis?”

Barnet svarar inte.

Vuxen ”Varför brukar du och Leo vara på nattis?”

Barnet svarar först inte men mumlar sedan något ohörbar och säger sedan mycket tyst ” Jag tycker inte om att vara här”.

Vincent 6 år (16-10-27).

Till en början reagerar barnet med tystnad på vår fråga men när vi envist ställer fråga igen viskar barnet fram sitt svar. Vi tolkar det som tidigare nämnts, att frågorna om ob-förskolan är känsliga för barnen att svara på. I fallet ovan upplever vi att det faktum att vi sitter på avdelningen och att barnets pedagog kan komma in och höra vad vi pratar om, gör det extra känsligt för barnet att svara, och att det är därför som barnet viskar. Att utforma intervjutillfällena så att man minimerar uppkomsten av eventuellt störande moment, är något vi funnit är av stor vikt när det kommer till att säkerställa intervjuens kvalitet. När vi utförde en intervju i ett lekrum med stängd dörr fann vi att barnen slappnade av mer. Detta kan dock också ha att göra med att barnen var två och kunde känna sig trygga med varandra.

6.3 Att sova på förskolan

Ett andra mönster vi uppfattade i våra intervjuer med barnen var att även om de trivdes på ob-förskolan fram till läggdags så var just sovandet på förskolan något som de inte tyckte om. Detta var också något som de återvände till flera gånger under våra intervjuer.

Intervjuare ”Vad är det tråkigaste på förskolan?”

Barn ”Att ehhhh.....sova”

Intervjuare ”Varför?”

Barn ”För att man saknar nästan föräldrarna...eller mycket!”

Fatima 5 år (16-10-26).

Barn ”Det tråkigaste är att sova...mmmm.”

Intervjuare ”Vad skulle du vilja göra istället?”

Barn ”Halsband!”

Intervjuare ”Är det tråkigt att sova hemma också?”

Barn ”Näää äää! Jag tycker om att sova hemma...”

Maria 5 år (16-10-26).

Det kom tydligt fram att barnen inte tycker om att sova på förskolan. Barnen nämner saker de skulle vilja ägna sig åt istället för att sova, som att till exempel sparka fotboll och göra halsband. Barnen kommer också på lösningar med alternativa sovplatser.

Intervjuare ”Om du fick bestämma hur nattis skulle vara, hur skulle du bestämma då?”

Barn ” Ha en fotbollsplan”

Intervjuare ”Skulle ni sova på fotbollsplanen då?”

Intervjuare ”Näääää. Jag skulle sparka fotbollar hela natten. Och så sover jag under bordet i skolan”

Jonas 6 år (16-10-26).

Vi kopplar barnens utsagor om att inte vilja sova på förskolan till det anknytningsforskning säger om barns behov nattetid. Denna forskning visar att barn i förskoleåldern är särskilt skyddslösa på natten och att barnet är i stort behov av kontinuitet när det kommer till vem som tar hand om dem på natten om dem skulle vakna upp och vara ledsna. Broberg & Hagström (2013) betonar vikten om att barnen uppfattar pedagogerna som pålitliga och hur sovande organiseras samt att ha rutiner som hjälper till för att den ska bli en trygg stund (Broberg & Hagström, 2013:210).

Under vår intervju med pedagogen Elsie berättar hon att barnen träffar väldigt många olika pedagoger under sin vistelse på ob-förskolan. Speciellt på helger.

En till grej som kan vara lite...nu är ju dom här barnen vana just för att dom går här men det kan ju vara så att om du tänker på ett barn som har gått på förskolan hela fredagen, träffat sina pedagoger på dagen, sen kommer kvällspersonalen sen kommer nattpersonalen, sen kommer morgonen och en till personal, sen kommer en till. Och sen är det ännu en som tar natten. Så det kan ju vara *väldigt* många olika som träffar barnet. Jag vet ju inte hur det kommer visa sig men jag tror att dom ändå klarar av det.

Elsie, pedagog Båten (16-11-04).

Pedagogen tror att barnen klarar av att träffa så pass många pedagoger som rör sig på ob-förskolan, men hon är inte säker på detta. Hon är inte heller säker på hur det skulle komma att visa sig om barnet inte skulle klara av en sådan ruljans på personal. Utifrån anknytningsteorin skulle vi säga att barnens förmåga att handskas med så många olika pedagoger, som Elsie berättar om, beror på barnens ålder men också barnens anknytningsmönster. Anknytningsteorin menar också som vi tidigare nämnt, att barn behöver kontinuitet i sina nattliga rutiner (Broberg, Hagström & Broberg: 72). Elsie berättar att barnen som går på ob-förskolan tas emot av kvällspersonalen, går och lägger sig med nattpersonalen och väcks av morgonpersonalen. Vi har svårt att se, att dessa rutiner som Elsie berättar om, skulle uppnå de speciella krav på kontinuitet som barn är i behov av nattetid.

6.4 Barns upplevelse av delaktighet i ob-förskolan

Det tredje temat handlar om barnens upplevelse av att ha möjlighet att påverka ob-förskolans verksamhet. Nattis ska liksom den dagliga verksamheten på förskolan utgå från barns intressen vid utformningen av aktiviteter, för att på bästa sätt uppmuntra barns utveckling och lärande.

Ett barn på Lejonkulan berättade om sin möjlighet att påverka aktiviteter på ob-förskolan på följande sätt:

Barn ” Om jag ska vara här på fredag så kan inte jag ha fredagsmys!” Utropar barnet och ser besviken ut.

Intervjuare ” Kan ni inte ha det här på förskolan då?”

Barn ”Ne. För fröken säger att man får inte”

Intervjuare ”Mhm. Men kan ni inte bestämma det tillsammans?”

Barn ”Men fröken säger att man inte får äta godis”

Vuxen ”Okey... kan ni inte ha något annat som fredagsmys da?
Tacos? Kanske glass och fruktsallad?

Barn ”Ne man får inte”.

Vincent 6 år (16-10-27).

Barnet befarar att han kommer gå miste om en viktig del av sin vardag, fredagsmyset, om han är på ob-förskolan den kommande fredagen. Barnet uppfattar att pedagogen inte lyssnar på hans önskan och visar redan fyra dagar innan en ovilja att spendera sin fredag på nattis. Pedagogen skulle kunna få barnet att trivas betydligt bättre bara genom att lyssna på denna önskan och sedan tillsammans med barnet utforma ett fredagsmys som håller sig inom ramen för vad som fungerar för förskolan men som uppfyller barnets önskan om en speciell fredagskväll.

Det Vincent ger uttryck för bekräftas också av vad pedagogen på Lejonkulan berättar:

Barnen får inte bestämma själva eller välja själva. Vissa av pedagogerna bestämmer till och med *vad* barnen ska leka. Till

exempel om ett barn säger att den vill rita så säger pedagogen ”NEJ! Du ska kolla på TV”. Då bestämmer dom över barnen.

Andrea, pedagog Lejonkulan (16-11-14).

På Båten däremot berättar pedagogen följande om barnens möjlighet att påverka:

På kvällarna är det ju mer äta mat, sen får dom göra vad dom vill och sen nattning men på helgerna kan dom ju uttrycka så här ”ah men jag vill gå till den parken!”. Det kan dom ju göra på kvällarna också men då kanske man inte kan tillgodose det *då*. Men på helgerna...det är ju som Jonas han kan ju önska grejer redan på tisdagen. Och ibland kanske jag inte jobbar helg men då kan man skriva en lapp ”Jonas önskar att gå till...” så kan dem kolla det dem som jobbar helg.

Elsie, pedagog Båten (16-11-04).

Pedagogen på Båten uttrycker att barnen är delaktiga i att utforma vardagen på ob-förskolan. Alla pedagoger samarbetar och samverkar, även då de inte arbetar tillsammans just den dagen, för att göra barnens delaktighet möjlig. Elsie visar att hon ser Jonas och att hon hör och respekterar hans önskan. I och med att Elsie delger barnet sina tankar och sin lösning med att skriva ner hans önskan på en lapp, visar hon också för barnet att hans är viktig för henne. Pedagogerna gör sitt yttersta för att barnen ska få igenom sina önskningar. Det pedagogen på Båten berättar, bekräftas också av barnen som pratar om utflykter de får gå på, på följande vis:

Intervjuare ”Vad är det roligaste på nattis?”

Barn 1 ”Gå på utflykt”

Barn 2 ”det tycker jag också är kul...”

Intervjuare ”Vad är *bästa* utflyktsplatsen?”

Barn 1 ”Spårvagnsmuseet!”

Barn 2 ”Jag tycker skogen”

Jonas 6 år, Maria 5 år (16-10-26).

Vi har sett att barnen oavsett avdelning har en önskan om att vara med och påverka verksamheten på ob-förskolan. Hur barnens önskan tas emot skiljer sig däremot kraftigt åt mellan de olika ob-förskolorna. Vi uppfattar det som att denna skillnad beror på pedagogerna och deras förhållningssätt.

Att utgå från barns intressen och delaktighet är som vi tidigare nämnt en viktig komponent för barns lärande. Vi skulle också vilja påstå att dessa faktorer är ytterst viktiga för att barn ska känna en trygghet och vilja vara på ob-förskolan. Alla barn har rätt att få sin röst hörd. Detta har fastslagits i både FNs konventioner om barns rättigheter, Skollagen och Läroplanen för förskolan.

Johannesen & Sandvik (2009) betonar vikten av att pedagoger ska ta barns delaktighet och inflytande på allvar och att de då måste lyssna till, reflektera över och våga bli utmanade i sin egen roll i förskole vardagen. När pedagogerna släpper kontrollen kan de uppleva och lära sig något både om sig själva och om barns vardag i förskolan (Johannesen & Sandvik 2009:55).

6.5 Barn om att vara på ob-förskolan

Under våra intervjuer med barnen på Lejonkulan nämndes det flera gånger att de inte ville vara på nattis.

Jag tycker inte om att vara här. För det finns inget att göra.

Vincent, 6 år (16-10-27).

Vincent uttrycker tydligt att han inte vill vara på förskolan. En av anledningarna är att det inte finns något att göra. Vincents upplevelse går att stärka med det pedagogen på Lejonkulan berättar om verksamheten hon jobbar i:

Jag tror att barnens upplevelse av nattis är jättedåligt. Jag lovar er att vissa barn inte ens vill vara där. Dom känner sig inte trygga. Vissa barn sitter å bara ”JAG VILL TILL MAMMA, JAG VILL TILL MAMMA”. Jag är inte deras mamma men jag försöker ändå trösta. Andra barn säger ”Jag vill inte komma hit längre det är så tråkigt!

Andrea, pedagog Lejonkulan (16-11-14).

Pedagogens tolkning är negativ och hon upplever att barnen i hög grad visar sitt missnöje. Pedagogen visar också på en känsla av att inte räcka till. Vi tolkar det som att Andrea tycker att ob-förskolan i sig inte nödvändigtvis behöver vara dålig men att utformning av den och pedagogernas förhållningssätt spelar stor roll för att få till en trygg och inbjudande miljö. Vi tolkar det som att man kan se prov på hur viktigt det är med pedagogens förhållningssätt också i det Vincent berättar. Om pedagogerna inte lyssnar på barnen, bestämmer vad de ska göra blir inte verksamheten inbjudande och barnen uppfattar den som tråkig. För att förskolans verksamhet ska kunna förbättras och utvecklas krävs det pedagoger som problematiserar sitt bemötande av barnen, är lyhörda och ser barn som fullvärdiga individer (Arnér, 2009: 84-85, 92).

Om den första pedagogens tolkning av barnens vistelse på nattis var negativ, så är Båtens pedagog mer positiv. Pedagogen upplever att barnen vill vara på nattis och oftast är glada. De få gånger något barn visar sitt missnöje med sin vistelse på ob-förskolan, räknar pedagogen in detta som något som rör sig inom det normala och att det mer skulle bero på barnets dagsform, än ob-förskolan i sig.

Dem flesta barnen måste jag säga har jag märkt är positiva till ob-förskolan. Det var till exempel en gång som jag kom och skulle hämta barnen på en annan avdelning och då var det en pojke som brukade vara på nattis, men som inte skulle vara det just den här kvällen, som bröt ihop för att han INTE skulle följa med mig. Han sa "jag vill gå på nattis!". Sen kan det ju så klart vara någon dag då något barn sa "jag vill inte vara på nattis" men alla har ju sina dåliga dagar. Jag vill inte heller gå å jobba varje dag liksom...men alltid när jag kommer så är det ju för det mesta glada barn.

Elsie, pedagog Båten (16-11-04).

Det är pedagogernas lyhördhet som är förutsättningen för att skapa en trygg miljö för barnen. En bra pedagog är en som visar känsla, respekt och är tillåtande, så att barnen får ett eget handlingsutrymme. Hartman & Torstenson (2007: 55) menar att bli bemött på ett bra sätt är viktigt och ger trygghet och möjligheter att ägna sig åt det viktiga så som lek och lärande.

7. Sammanfattning

I vår studie har vi undersökt hur barn upplever och berättar om sin vistelse på ob-förskolan. I början av vår studie såg vi att barnen som är dem som faktiskt spenderar sin tid på ob-förskolan inte var representerade i forskning eller i artiklar. Vi ville med hjälp av intervjuer av barn som går på ob-förskola bidra till att påbörja en ny sektion inom svensk förskoleforskning. I förlängningen skulle denna nya sektion av forskning kunna vara med och påverka en utveckling inom ob-förskolan som vi har kommit att se som en nödvändighet.

Vi har med hjälp av vår inledning och bakgrund gett en bild av problematiken kring ob-förskolan och hur den verksamheten ser ut idag. Bilden vi ser är en mångfasetterad sådan där samhällets, föräldrars och barns bästa måste vara med och samsas om utrymmet. Vi har funnit att ob-förskolan är en fråga om den svenska arbetsmarknadens utformning, integration, klass och jämställdhet mellan könen. I förlängningen handlar det om vilket samhälle vi vill ha. Bland dessa stora frågor hamnar barnens behov och röster lätt i skymundan. Vi har i och med denna studie förstått att ob-förskolan som verksamhet behöver lyftas ut i ljuset. Frågan om denna typ av verksamhet handlar i förlängningen om vilket typ av samhälle vi vill ha.

Att involvera barn i forskningsprocesser och som i vårt fall att använda sig av dem som informanter i intervjuer är viktigt för att försöka ge en bild av förskolan utifrån barns perspektiv. Dock har vi sett att det krävs rätt förutsättningar för att bygga upp den relation till barnen och allra helst även deras pedagoger och föräldrar som krävs för att få till ett önskat resultat av barnintervjuer. Barnen bör få möjlighet att lära känna forskaren och vice versa. Att man som forskare också får tid på sig att prova sig fram vad gäller utformningen av intervjutillfällena, bidrar till att man kan skraddarsy intervjutillfällena som utgår från varje enskilt barn och deras behov.

Utifrån de svar vi fått under våra intervjuer ser vi att barnens attityder och deras vilja att vara på ob-förskolan till mångt och mycket handlar om relationen mellan dem och pedagogerna. Vi ser att barn som upplever att dom blir lyssnade på och respekterade, över lag är mer positiva till att vistas på ob-förskolan. Vi ser att barnen har den motsatta attityden när relationen mellan dem och pedagogen inte utgår från en ömsesidig respekt.

Ett mönster vi upptäckt i alla intervjuer med barnen är att alla barn är eniga när det kommer till sin önskan om att inte behöva sova på nattis. Om detta beror på hur sovrutinerna är

utformade eller om detta är något som inte skulle gå att påverka eller ändra på oavsett, är något vi skulle vilja undersöka närmare.

Vikten av pedagogernas förhållningssätt och förskoleverksamhetens utformning har tidigare lyfts fram i forskning otaliga gånger. Vi har funnit att vikten av pedagogernas förhållningssätt och verksamhetens utformning kan vara av ännu högre betydelse på ob-verksamheten. Många gånger är en pedagog ensam med barnen, speciellt sena kvällar och nätter. Då det inte finns andra kollegor som kan vara med och reflektera kring situationer och ifrågasätta ageranden så betyder pedagogens förhållningssätt extra mycket för att barnet ska känna sig respekterad och trygg. Studien har lärt oss att barn är extra utsatta nattetid och vi ser att det skulle behövas få till en förståelse för hur viktigt det är att rätt pedagoger arbetar med ob-verksamheten.

Förskolans dagliga verksamhet har olika verktyg för att säkerställa kvalitén och tryggheten. Pedagoger har utöver arbetslaget som hela tiden fungerar som bollplank, rätt till planeringstid, reflektion och APT-möten. Vi har inte sett att samma förutsättningar gäller ob-förskolans pedagoger. Ob-förskolan ska följa läroplanen och hålla samma kvalitét som den dagliga verksamheten. För att detta ska bli möjligt anser vi att ob-förskolans pedagoger ska få liknande möjligheter till planering och utvärdering av verksamheten. Det bör också förtydligas i skollagen att ob-förskolan lyder under samma regler som den dagliga verksamheten och att läroplanen ska följas.

Trots att en utbildad pedagog inte är lika med en bra sådan, innebär ändå en utbildning till minst barnskötare att man har en förståelse för barns utveckling och behov. Ett krav på utbildad personal kan vara ett första steg till att öka kvalitét och trygghet på nattis.

Barnens attityder mot att vara på ob-förskolan hänger ihop med pedagogernas förhållningssätt och så gör även barnens upplevelse av delaktighet. Man kan alltså säga att barnens trivsel och känsla av trygghet står i korrelation till barnens upplevda och faktiska möjlighet att påverka sin vardag på ob-förskolan. Faktorn som möjliggör en sådan miljö är i slutändan pedagogen. Detta är något vi anser att man bör ta i beaktning när man inom ob-förskolan ska utveckla verksamheten och framför allt när det kommer till anställningen av pedagoger och utformningen av sovrutiner.

8. Diskussion och kritisk reflektion

Vi har funnit att valet av barnintervjuer som metod visserligen är ändamålsenligt då metoden gett oss svar på våra frågeställningar men den har inte svarat upp till alla våra förväntningar. Vi anser att detta framför allt har att göra med den korta tiden vi har haft på oss att upprätta kontakt med förskolorna och genomföra intervjuerna. Vi har lärt oss mycket om själva processen när det kommer till att intervjua barn och med längre tid på oss hade kvalitén på hela intervjuprocessen ökat. Som vi tidigare nämnt i ”Etiska överväganden” så har vi funderat mycket kring vår objektivitet och vår roll som forskare i relation till barn som medforskare och informanter. Intresset för detta ämne och diskussionerna som följt har pågått under hela arbetet med denna uppsats.

Med tanke på att bortfallet av barn vart större än väntat och att vi inte fick detta klart för oss förrän långt in i processen med intervjuerna, så anser vi att vi tog rätt beslut att utöka barnintervjuerna med intervjuer av deras pedagoger. Valet av att intervjua pedagoger var en möjlighet tidsmässigt och passande metod för våra frågeställningar. Vi har också funderat på andra alternativa och/eller kompletterande metoder vi kunnat använda oss av och har kommit fram till att det rent tidsmässigt inte varit en möjlighet för oss att till exempel utföra observationer. Det hade inte heller varit tidsmässigt möjligt att författa en enkät att skicka ut till alla pedagogerna på de båda ob-förskolorna. Observationer skulle i detta skeende av uppsatsskrivandet vara svåra att genomföra tidsmässigt. Vi anser inte heller att en enkätundersökning skulle ha gett oss samma tillgång till barns livsvärld, som intervjuerna med pedagogerna gett oss.

9. Förslag till forskning

Då ob-förskolan är en så pass anonym verksamhet utan någon som helst representation inom forskning kommer vi på en hel del förslag till vidare forskningsämnen. Som ett första förslag utgår vi från vår egen studie och skulle gärna se att samma undersökning gjordes fast under en mycket längre tid och tillsammans med observationer av barnen. Ett annat förslag är att undersöka hur föräldrar upplever verksamheten. Här skulle man kunna rikta in sig på antingen samverkansdelen mellan föräldrar och pedagoger på ob-förskolan, men också på hur föräldrar ser på sitt barns vistelse på nattis. Intressant skulle det också vara att få läsa om hur pedagoger förhåller sig till sin roll inom ob-förskolan. Ett annat ämne att studera skulle vara hur olika ob-förskolor förhåller sig till läroplanen i praktiken. Sist men inte minst skulle vi vilja se forskning som tittar på hur olika rutiner kring sänggående hos olika ob-förskolor, påverkar barnen. Ett annat förslag på forskning skulle vara att intervjua personalen på den dagliga förskoleverksamheten för att höra deras upplevelser av hur ob-förskolan påverkar barnen under dagarna.

10. Käll- och litteraturförteckning

Ahrne, G & Peter, S (2016) (red) *Handbok i kvalitativa metoder*. Stockholm: Liber AB

Arnér, E. (2006). *Barns Inflytande i förskolan: problem eller möjlighet för de vuxna?* Örebro Universitet. en studie av ett utvecklingsarbete och dess betydelse för att förändra pedagogers förhållningssätt till barns initiativ, Örebro universitet, Pedagogiska inst., Licentiatavhandling Örebro : Univ., 2006, Örebro, [Framläggande av licentiatuppsats i pedagogik - DiVA](#)

Arnér, E., & Tellgren, B. (2006). *Barns syn på vuxna: att komma nära barns perspektiv*. Lund: Studentlitteratur

Arnér, E. (2009). *Barns inflytande i förskolan - en fråga om demokrati*. Lund: Studentlitteratur.

Barnkonventionen: FN:s konvention om barnets rättigheter. (2009). Stockholm: UNICEF Sverige. Tillgänglig på Internet: <http://unicef-porthos-production.s3.amazonaws.com/barnkonventionen-i-sin-helhet.pdf>

Blomqvist, K & Johansson, P (2010). *OB-förskolan en avvikare- en studie av diskurserna inom en ovanlig arena*. Malmö högskola. [OB-förskolan – en avvikare? - Malmö högskola](#) (Hämtad 16-11-08)

Broberg, M, Hagström, B & Broberg, A (2012). *Anknytning i förskolan- Vikten av trygghet för lek och lärande*. Stockholm: Natur & kultur

Cederborg, A-C (2000). *Barnintervjuer- vägledning vid utredningsarbete*. Stockholm: Liber.

Dahlberg, G, Moss, P & Pence, A (2011). *Från kvalitet till meningsskapande. Postmoderna perspektiv – exempel förskolan*. (5:e uppl.) Stockholm: Stockholms universitets förlag.

Dalen, M (2007) *Intervju som metod*. Malmö: Gleerups Utbildning AB

Doverborg, E & Pramling Samuelsson, I (2012). *Att förstå barns tankar – kommunikationens betydelse*. (4:e uppl.) Stockholm: Liber.

Fred, G (2015). *Handbok i föräldrarsamtal*. (2:a uppl.) Lund: Studentlitteratur

Guvå, G & Hylander, I (2003). *Grundad teori- ett teorigenererande forskningsperspektiv*. Stockholm: Liber AB

- Henricson, L (2012). *För dyrt införa nattis*. Göteborgs posten. 23 april.
<http://www.gp.se/nyheter/v%C3%A4stsverige/f%C3%B6r-dyrt-inf%C3%B6ra-nattis-1.713358>. (Hämtad 16-12-05).
- Johansson, E (2003). *Att närma sig barns perspektiv. Forskares och pedagogers möten med barns perspektiv*. [Att närma sig barns perspektiv: Forskares och pedagogers möten med barns perspektiv](#).
- Jönsson, R (2004). *Kommuner måste erbjuda nattis*. Ystads allehanda. 6 maj.
<http://www.ystadsallehanda.se/skane/kommuner-maste-erbjuda-nattis/>. (Hämtad 16-12-05)
- Karlsson, J (2016). *Vänsterpartiet kräver "nattis" igen- "yrkesgrupper diskrimineras"*. Dagens Vimmerby. 1 december.
<http://www.dagensvimmerby.se/nyheter/politik/e/9378/vansterpartiet-kraver-nattis-igen-yrkesgrupper-diskrimineras/>. (Hämtad 16-12-06).
- Larsson, H (m.fl.)(2012). *Barnomsorg på obekväm arbetstid*. Motion till riksdagen 2012/13:Fi309. http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/motion/barnomsorg-pa-obekvam-arbetstid_H002Fi309. (Hämtad 16-12-06)
- Pramling Samuelsson, I & Sheridan, S (2003). *Delaktighet som värdering och pedagogik*. Göteborgs universitet. <http://journals.lub.lu.se/index.php/pfs/article/view/7943/6997>. (Hämtad 16-12-20)
- Skolverket (2014). *Verksamhet, barn och personal i annan pedagogisk verksamhet hösten 2013*, (Hämtad 16-11-08).
- Stendahl, S (2015). *Här är några av familjerna som behöver barnomsorg på obekväm arbetstid*. Sydsvenskan. 15 september.
<https://blogg.sydsvenskan.se/haristaffanstorp/2015/09/15/har-ar-nagra-av-familjerna-som-behoover-barnomsorg-pa-obekvama-tider/>. (Hämtad 16-12-05).
- Sigfridsson, H (2007). *Ensamstående föräldrar måste få bättre villkor*. Tidningen Kollega. 23 januari. <http://www.kollega.se/ensamstaende-foraldrar-maste-fa-battre-villkor>. (Hämtad 16-12-06).
- Vetenskapsrådet, ISBN:91-7307-008-4, *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*, läst 16-11-16

Wennberg, T (2014). *Nattis för dyrt för Arvidsjaur*. Sveriges radio. 15 januari.
<http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=98&artikel=5756595>. (Hämtad 16-12-05).

Muntliga referenser:

Andrea, Pedagog, ob-förskolan Lejonkulan. Intervju 16-11-14

Elsie, Pedagog, ob-förskolan Båten. Intervju 16-11-04

Fatima. Barn, 5 år. Intervju 16-11-08

Jonas. Barn, 6 år. Intervju 16-10-26.

Leo. Barn. 5 år. Intervju 16-11-01

Maria. Barn, 5 år. Intervju. 16-10-26

Vincent. Barn, 6 år. Intervju. 16-10-27 och 16-11-01.

11. Bilagor

Intervjufrågor

1. Om det kom någon som aldrig tidigare hört talas om nattis, hur skulle du berätta om nattis för den personen
2. Vad är det roligaste på förskolan på dagen? varför
3. Vad är tråkigast på förskolan? varför
4. Vem bestämmer på förskolan på dagen?
5. Får du vara med och bestämma något på förskolan?
6. Vad är det för skillnad för dig att vara på förskolan/ förskoleklassen/nattis?
7. Vad är roligaste på nattis? varför?
8. Vad är tråkigast på förskolan på natten? varför
9. Vem bestämmer på nattis?
10. Får du vara med och bestämma något på nattis vad?
11. Vart sover du? har du snutte?
12. Vad brukar ni göra på nattis inna läggdags? Vilka lekar? vart går ni på promenad? vilka tv program?
13. När brukar du gå och lägger dig?
14. Läser ni godnattsaga? Vilken är din favoritbok?
15. Brukar du säga godnatt till mamma eller pappa? hur gör ni?
16. Varför tror du att en del barn går på nattis och andra inte?
17. Om du fick bestämma hur nattis skulle se ut, vad skulle du ändra på då?

INFORMATION TILL VÅRDNADSHAVARE:

Vi är intresserade av att undersöka barns upplevelse av ob-förskola, förskola på obekvämt arbetstid. Vi vill speciellt fokusera på hur barn berättar om nattis. Detta kommer att vara en kvalitativ studie med barnintervjuer och observation.

Intervjuerna kommer att spelas in på kassetband för att sedan skrivas ner och analyseras för att efter uppsatsens godkännande, förstöras. Barnen i studien kommer att avidentifieras och vi kommer att ge dem kodnamn som genomgående kommer att användas i studien. Barnen kommer alltså att vara anonyma liksom förskolan och bostadsområdet. Deltagandet är helt frivilligt och barnen kan avbryta intervjun när helst de önskar.

Resultatet kommer att presenteras i en skriftlig rapport, så kallad c-uppsats och på Södertörns Högskolas internetsida för uppsatser – DIVA.

För att kunna genomföra intervjun med ert barn behöver vi ert samtycke som vårdnadshavare.

Samtycke från förskolechefen på ert barns förskola har inhämtats.

Denna studie genomförs av studenterna Valeria Aliaga och Hodan Idle på Södertörns Högskola, Förskolläraryrkeprogrammet sjunde termin.

Vi svarar gärna på frågor om studien! Ring i så fall våra mobilnummer nedan eller maila oss på nedanstående adress. Vår handledare är Kim Silow Kallenberg på Institutionen för historia och samtidsstudier.

Jag har läst igenom ovanstående information och samtycker till att

.....deltar i studien.

Vårdnadshavares

namn:.....Ort/datum.....

Handledare: Kim Silow Kallenberg, kim.silow.kallenberg@sh.se

Valeria Aliaga, valeria.n.aliaga@gmail.com. Tel:

Hodan Idle, hodanidle@gmail.com. Tel:

Södertörns högskola, Förskolläraryrkeprogrammet, Institutionen för kultur och lärande.